

Robert Kružík (1990) patří k nejmladší generaci českých dirigentů. Již pátým rokem je stálým dirigentem Janáčkovy opery Národního divadla Brno, také působil tři sezony jako dirigent Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Od sezony 2018/2019 je stálým hostujícím dirigentem Filharmonie Brno a počínaje letošní sezonou je šéfdirigentem Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně.

V Národním divadle Brno nastudoval Rossiniho operu *Hrabě Ory*, Čajkovského *Pikovou dámu* a Smetanovu *Libuši*, která zazněla k 100. výročí založení Československé republiky. V sezoně 2019/2020 nově nastudoval *Růžového kavalíra* Richarda Strausse a balet *Dáma s kaméliemi*. V letošní sezoně v NdB uvádí Martinů *Řecké pašije*, původně připravované v rámci festivalu Janáček Brno 2020.

Mimo operní jeviště spolupracuje s mnoha orchestry, jako jsou Filharmonie Brno, PKF – Prague Philharmonia, Slovenská filharmonie, Státní filharmonie Košice, Janáčkova filharmonie Ostrava, Pražský komorní orchestr, Moravská filharmonie Olomouc, Jihočeská komorní filharmonie, Czech Virtuosi a Ensemble Opera Diversa. Jako dirigent vystoupil např. na festivalu Mladá Praha, na Svatováclavském hudebním festivalu v Ostravě a ve významných koncertních sálech a divadlech.

Tento brněnský rodák začínal jako violoncellista. Absolvoval Konzervatoř Brno, kde se kromě hry na violoncello (u Miroslava Zichy) věnoval rovněž dirigování (u Stanislava Kummera). Ve studiu pokračoval na pražské AMU, kde jeho pedagogy byli Leoš Svárovský, Charles Olivieri-Munroe, Lubomír Mátl v dirigování a Miroslav Petráš ve hře na violoncello. V akademickém roce 2012/2013 byl na studijní stáži na Zürcher Hochschule der Künste ve Švýcarsku, kde se zaměřil na oba obory. Svoje znalosti a zkušenosti dále rozšiřoval na mistrovských kurzech – ve hře na violoncello to bylo u Jiřího Barty, Michaely Fukačové a Raphaela Wallfische, v dirigování u Norberta Baxy, Johanna Schlaefliho a Davida Zinmana.

Více na robertkruzik.cz

Za podporu a spolupráci děkujeme

Zveme vás na

Otvírání druhé, 2. ab. koncert Rodinného abonmá v Besedním domě 18. 12. 2021 v 10:30; moderátorky Kristýna Drášilová a Michaela Kulisková, režie Rudolf Chudoba, Filharmonie Brno, dirigent Vojtěch Spurný

Vánoční matiné přípravných oddělení Kantilény v Besedním domě 19. 12. 2021 v 10:30: **Pololánik** Dej Bůh štěstí, Z nebe jsi přišel... **Teml, Hradecký, Eben, Král** koledy a vánoční písně; Marek Paľa – varhany, Anežka Moravčíková – kontrabas, Petr Hladík – vibrafon, Magdalenska a Kantilénka, sbormistři Veronika Novosádová a Michal Jančík

Vánoční koncert Kantilény v katedrále sv. Petra a Pavla 25. 12. 2021 v 16:00: **Teml** Gloria in Excelsis Deo, **Pololánik** Z nebe jsi přišel..., **Britten** Ceremony of Carols; Pavla Kopecká – harfa, Marek Paľa – pozitiv, Kantilénka a Kantiléna, sbormistři Veronika Novosádová a Michal Jančík

Novoroční koncert v Janáčkově divadle 1. 1. 2022 v 20:00: **Ellington** Tři černí králové, **Ježek** Klavírní koncert, **Bernstein** Symfonie č. 2 „Věk úzkosti“; Emanuele Arciuli – klavír, Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies

Nakladatelem skladby *Cantus arcticus* je Fennica Gehrman Oy Ab.

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O | Jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.
Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Jihomoravského kraje a Ministerstva kultury ČR.

66.
koncertní
sezona
2021
2022

Ptáci
Filharmonie doma
2. abonmentní koncert
Besední dům
9 a 10 | 12 | 2021

Filharmonie
Brno Philharmonic

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli mobilní telefony. Změna programu a účinkujících vyhrazena!

OTTORINO RESPIGHI

Gli uccelli (Ptáci), suita pro komorní orchestr | 18'

1. Prelude (Preludium)
2. La colomba (Hrdlička)
3. La gallina (Slepice)
4. L'usignuolo (Slavík)
5. Il cucù (Kukačka)

EINOJUHANİ RAUTAVAARA

Cantus arcticus, koncert pro ptáky a orchestr op. 61 | 20'

1. Suo (Rašeliniště)
2. Melankolia (Melancholie)
3. Joutsenet muuttavat (Migrující labuť)

přestávka | 20'

FELIX MENDELSSOHN BARTHOLDY

Symfonie č. 4 A dur op. 90 „Italská“ | 27'

1. Allegro vivace
2. Andante con moto
3. Con moto moderato
4. Saltarello. Presto

Filharmonie Brno

dirigent **Robert Kružík**

Frontispis z knihy *The Ornithology of Shakespeare*

Ptáci fascinují lidské pokolení od nepaměti – jejich let jim dlouhá staletí záviděli snílci i odvážní konstruktéři a jejich zpěv nalezneme v bajkách, pohádkách i mytologických příbězích národů z celého světa. Slavíkův hlas dokáže přivést k slzám mocného čínského císaře, stejně jako sýčkovu houkání děsí (dlužno dodat, že neprávem!) na smrt nemocné. Ptáky se inspirovali také spisovatelé a básníci – ptáčkova oběť v povídce *Slavík a růže* Oscara Wildea dojmá čtenáře ze všech koutů světa dodnes a William Shakespeare uvádí ve svých literárních dílech takové množství ptactva, až to roku 1871 donutilo ornitologa Jamese Edmunda Hartinga k sepsání knihy *The Ornithology of Shakespeare*. Je to však s největší pravděpodobností hudba, která si ze všech lidských umění bere z pestrého světa ptáků inspiraci nejčastěji. Od zvukomalebných kukaček středověkého kánonu *Sumer is icumen in* (tzv. *Letní kánon*) přes jaro oslavující cvrlikání Antonia Vivaldiho až k *Exotickým ptákům* Oliviera Messiaena či *The Birds of Rhiannon* současného skotského skladatele Jamese MacMillana. Ptačí zpěv zkrátka vždy sloužil skladatelům jako zdroj inspirace a nezřídka se také pěvecky nadaní opeřenci stali domácími mazlíčky velkých umělců. Mozartův špaček se těšil velké oblibě svého majitele, který si dokonce zapsal jednu z jeho melodií. Po ptáčkově skonu napsal Mozart smuteční báseň *Hier ruht ein lieber Narr* a uspořádal pohřeb, kde *každý, kdo uměl, musel zpívat*.

Snahy umělců 17. a 18. století zachytit ptačí zpěv, škrábání nohou či zvuky křídel a převést je do notové osnovy daly vzniknout také dílu **Gli uccelli** (1928) italského skladatele, houslisty a muzikologa **Ottorina Respighiho** (1879–1936). V době, kdy pětivětou suitu na ptačí motivy z per skladatelů Bernarda Pasquiniho, Jacquesa de Gallota, Jeana-Philippea Rameaua a Jacoba van Eycka zkomponoval, patřil již mezi světově uznávané autory. Narodil se v Boloni roku 1879 jako třetí dítě hudbymilovných rodičů Giuseppa a Ersilie Respighi. Jeho otec byl klavírista a snažil se v mladém Ottorinovi vzbudit zájem o hru na hudební nástroj. Zpočátku se nezdálo, že by měl budoucí skladatel k hudbě jakýkoliv vztah. V osmi letech však začal k otcově radosti hrát na klavír i housle a roku 1891 dokonce začal navštěvovat hodiny houslí a violy na Liceo Musicale di Bologna u Federica Sartiho. Kolem dvacátého roku již hrál v orchestru Teatro Comunale di Bologna. V zimě 1900 přijal nabídku na místo houslisty v Mariinském divadle v Petrohradu, čehož využil mj. ke studiu kompozice a orchestrace u Rimského-Korsakova, kterého Respighi velmi obdivoval. Roku 1913 se přestěhoval do Říma, kde se později stal profesorem skladby na tamní konzervatoři.

Jako muzikolog se Respighi věnoval především italské hudbě 16. a 17. století a zasloužil se mj. o transkripci a interpretaci skladeb Claudia Monteverdiho, Antonia Vivaldiho či Benedetta Marcella, ačkoliv jeho zásahy do partitury Monteverdiho Orfea by dnes jen málokterý milovník poučené interpretace přenesl přes srdce. Nicméně právě jeho studium barokních autorů vedlo ke vzniku suity *Gli uccelli* – úvodní *Prelude* je založeno na původně cembalovém motivu Bernarda Pasquiniho, který se záhy rozvine do hudební reprezentace ptačího letu. Následující *La colomba* (Hrdlička) vychází z loutnové skladby Jacquesa de Gallota, její teskné volání je na samém počátku svěřeno

hoboji, v průběhu věty však zazní v různých instrumentacích. Klování kura ve větě *La gallina* (Slepice) je inspirováno cembalovou skladbou Jeana-Philippea Rameaua. *L'usignuolo* (Slavík) pochází z lidové písně *Engels Nachtegaeltje* v transkripci flétnového virtuosa Jacoba van Eycka a závěrečná *Il cucù* (Kukačka) vychází opět z cembalové tvorby Bernarda Pasquiniho.

Einojuhani Rautavaara (1928–2016) patří k nejvýznamnějším finským skladatelům 20. století a mnohdy je uváděn jako největší finský autor od dob Jeana Sibelia. Ostatně byl to právě Sibelius, který Rautavaaru po vítězství jeho skladby *Rekviem pro naši dobu* v mezinárodní soutěži Thora Johnsona roku 1954 doporučil ke studiu na prestižní umělecké škole Juilliard School v New Yorku. Zde se skladatelovými učiteli stali například Vincent Persichetti, autor jedné z nejcitovanějších učebnic současné harmonie *Twentieth Century Harmony: Creative Aspects and Practice*, nebo skladatel Aaron Copland, který přispěl k dobové definici podoby americké artificiální hudby. Rautavaara strávil většinu svého života jako učitel, vyvrcholením jeho pedagogického působení bylo místo řádného profesora skladby na Sibeliově akademii od roku 1976.

Cantus arcticus op. 61 pro orchestr a magnetofonovou pásku se zvuky ptáků z roku 1972 patří k Rautavaarovým nejznámějším kompozicím. Třívětá orchestrální skladba užívá nahrávky ptáků z blízkosti severního polárního kruhu a z okruhu mokřad města Liminka. Úvodní větu *Suo* (Rašeliniště) otevírá flétnový duet, po kterém se připojuje ptačí zpěv, jenž zaznívá do dlouhých trylků přibývajících dechových nástrojů. Prostřední věta *Melankolia* (Melancholie) obsahuje zpomalený zpěv skřivana ouškatého, nad kterým se objevuje křehká harmonická souhra prvních a druhých houslí. Závěrečná věta *Joutsenet muuttavat* (Migrující labuť) je dlouhým crescendo po jehož konci přichází náhlé zklidnění a hudba, stejně jako ptačí zpěv, mizí v dálce.

Při své cestě napříč Evropou v letech 1829–1831 se **Felix Mendelssohn Bartholdy** (1809–1847), jeden z nejvýznamnějších německých romantických skladatelů a jeden z obnovitelů zájmu o Johanna Sebastiana Bacha, zastavil také v Itálii, jejíž atmosféra mu okamžitě učarovala. Práci na své **Čtvrté symfonii** přezdívané příznačně „Italská“ zahájil skladatel právě na svých italských cestách. Ještě z Říma psal své sestře Fanny Mendelssohnové: *Italská symfonie dělá velké pokroky. Bude to nejveselejší kousek, jaký jsem kdy napsal, zvláště poslední věta. Pro pomalou větu jsem zatím nic nenašel, myslím, že si to nechám na Neapol*. Symfonii dokončil Mendelssohn v Berlíně 13. března 1833, kde ji přesně o dva měsíce později provedl na koncertě London Philharmonic Society. Ačkoliv dnes patří symfonie ke zlatému fondu klasické hudby, autor sám s dílem nikdy nebyl plně spokojen. Třebaže provedl v červenci následujícího roku několik úprav, dílo za svého života nepublikoval a tiskem vyšlo až roku 1851. Přestože existují notové edice obou verzí, většina orchestrů – včetně brněnského – dává pro její větší nespoutanost a melodickou svěžest přednost původní verzi z roku 1833.

Lukáš Pavlica